

UUTISTIEDOTE EU:n Lissabonissa sijaitsevalta huumevirastolta

TARTUNTATAUDIT, HUUMEIDEN ONGELMAKÄYTTÖ JA HUUMEKUOLEMAT

Heteroseksu on ohittanut huumeiden pistoskäytön AIDSin yleisimpänä tartuntatapana

(24.11.2005 LISSABON) **EU:n huumevirasto (EMCDDA)** varoittaa tänään Brysselissä julkistettavassa vuoden 2005 raportissaan (*Vuosiraportti 2005: huumeongelma Euroopassa*), että heteroseksu on ohittanut huumeiden pistoskäytön AIDSin yleisimpänä tartuntatapana. Kun vuoteen 2001 asti suurin osa uusista AIDS-tapauksista **EU:ssa** johtui huumeiden pistoskäytöstä, uusimpien tietojen mukaan AIDS tartunnat saadaan nykyisin useimmiten heteroseksissä ⁽¹⁾.

EMCDDA:n ⁽²⁾ mukaan keskeinen myötävaikuttava tekijä suuntauksessa on HIV-positiivisten pistoskäyttäjien aiempaa parempi pääsy erittäin tehokkaaseen antiretroviraaliseen hoitoon (HAART)*. Yli 75% HAART-hoitoa tarvitsevista pääsee nykyisin hoitoon useimmissa **Länsi-Euroopan** maissa, joskin **Baltian maissa** hoitoa on heikosti saatavissa. Esimerkiksi **Latviassa** HIV-positiivisten pistoskäyttäjien AIDS-tapaukset ovat lisääntyneet merkittävästi, mikä viittaa tarpeeseen parantaa HAART-hoidon saatavuutta ⁽³⁾.

EMCDDA:n mukaan pistoskäyttäjien parempi pääsy hoitoon ja haittoja vähentäviin palveluihin sekä huumeiden pistoskäytön väheneminen joissakin maissa näkyvät jo huumeidenkäytöstä johtuvien HIV-tartuntojen määrään Euroopassa.

Pistoskäyttäjillä HIVin levinneisyys on alhaisella tasolla, mutta hepatiittitartuntoja on yhä paljon

HIV-tartuntojen levinneisyys pistoskäyttäjillä on pysynyt alhaisena useimmissa **EU:n jäsenmaissa** ja **ehdokasmaissa**. Tartuntojen osuus on noin 1% tai vähemmän **Tšekin tasavallassa, Kreikassa, Unkarissa, Sloveniassa, Slovakiassa, Suomessa, Yhdistyneessä kuningaskunnassa, Bulgariassa** ja **Romaniassa**. **Saksassa, Liettuassa** ja **Luxemburgissa** (2001–2004) tartuntojen osuus on alle 5%.

Tätä korkeampia arvioita (noin 10% tai enemmän) on kuitenkin saatu **Virossa, Espanjassa, Ranskassa, Italiassa, Latviassa, Alankomaissa, Puolassa** ja **Portugalissa**. Raportin mukaan pistoskäyttäjiltä diagnosoitujen uusien HIV-tartuntojen määrä on kuitenkin vähentynyt huomattavasti **Virossa** ja **Latviassa**, mikä viittaa siihen, että viimeaikainen epidemia on ehkä saavuttanut huippunsa näissä kahdessa maassa.

Uutiset eivät ole yhtä rohkaisevia B- ja C-hepatiitin osalta. Ne ovat edelleen pistoskäyttäjien merkittävimpiä sairauksia Euroopassa. Suuri osa pistoskäyttäjistä saa B-hepatiittiviruksen (HBV) tai C-hepatiittiviruksen (HCV) muutaman vuoden kuluessa pistoskäytön aloittamisesta. Monissa maissa tehtyjen tutkimusten mukaan (**Belgiassa, Virossa, Kreikassa, Italiassa, Puolassa, Portugalissa** ja **Norjassa**) HCV-tartuntaa tavataan yhä yli 60%:lla pistoskäyttäjistä (2002–2004).

Pistoskäyttäjille tarjotaan nykyisin puhtaita pistosvälineitä neulojen ja ruiskujen vaihto-ohjelmissa 24:ssä **EU:n jäsenmaassa** (Kyprosta lukuun ottamatta) sekä **Norjassa, Bulgariassa** ja **Romaniassa**. Vaikka tarjonnan laajuudessa on eroja, ohjelmien kattavuus on hyvä monissa maissa. Tutkimusten mukaan vaihto-ohjelmat ovat tehokkaita tartuntatautiin ehkäisyssä ja vaikeasti tavoitettavien huumeidenkäyttäjien ohjaamisessa terveys- ja sosiaalipalveluihin.

EU:ssa on jopa 2 miljoonaa huumeiden ongelmakäyttäjää**

EMCDDA:n arvion mukaan laajentuneessa **EU:ssa** on nykyisin 1,2–2,1 miljoonaa huumeiden ongelmakäyttäjää. Heistä 850 000–1 300 000 on todennäköisesti huumeiden pistoskäyttäjiä.

1990-luvun jälkipuolella tehdyt arviot osoittavat, että ongelmakäyttäjien määrä on noussut jonkin verran **Tanskassa, Itävallassa, Suomessa, Ruotsissa ja Norjassa** ja pysynyt ennallaan tai laskenut **Tšekin tasavallassa, Saksassa, Kreikassa ja Irlannissa**. Muualta saaduista tiedoista ei voida tehdä selkeitä päätelmiä kehityksen suunnista.

Hoitoyksikkötietojen ja huumekuolemien seurantatietojen perusteella uusien heroisiin käyttäjien määrä näyttäisi vähentyneen koko Euroopassa, kun se oli useimmissa maissa huipussaan 1990-luvun alussa.

Hoidossa olevien heroisiin käyttäjien pistoskäyttö on vähentynyt useissa **EU-maissa (Tanskassa, Kreikassa, Espanjassa, Ranskassa, Italiassa ja Yhdistyneessä kuningaskunnassa)** niin, että alle 50% huumehoidon erityispalveluihin tulleista uusista opiaattien käyttäjistä on pistoskäyttäjiä. Heidän osuutensa on vähäistä, alle 30%, **Espanjassa, Alankomaissa ja Portugalissa**. Selviä poikkeuksia ovat **Suomi** ja useat **uudet EU:n jäsenvaltiot**, joissa pistoskäyttö on edelleen heroisiin yleisin käytötapa.

EMCDDA:n mukaan vahvaa näyttöä on siitä, että viime vuosina huumeongelmat ovat muuttuneet entistä monimuotoisemmiksi Euroopassa. Nyt hoidettavien ongelmaksi ilmoitetaan entistä yleisemmin kokaiini (myös crack-kokaiini) ja kannabis tai useamman kuin yhden huumeen käyttö (sekakäyttö) (ks. uutistiedote nro 9).

Yliannostus on yhä opiaattien käyttäjien yleisin kuolinsyy, mutta nuorten kuolemien määrä on laskussa

Yliannostus on tänään julkistettavan raportin mukaan edelleen ”opiaattien käyttäjien yleisin kuolinsyy EU:ssa” ja ”yksi nuorten yleisimmistä kuolinsyistä Euroopassa”. Suurimmassa osassa **EU:n 15 vanhasta jäsenmaasta** (ei **Suomessa ja Ruotsissa** - eikä **Norjassa**) alle 25-vuotiaiden osuus yliannostuskuolemista on nyt pienempi kuin kymmenen vuotta sitten, mikä viittaa uusien nuorten ongelma- ja pistoskäyttäjien määrän vähenemiseen. Vastaavasti yliannostukseen kuolleiden keski-ikä on noussut useimmissa **EU:n 15 vanhassa jäsenmaassa** vuodesta 1990.

Tilanne on toisenlainen **EU:n uusissa jäsenmaissa ja ehdokasmaissa**, joissa alle 25-vuotiaiden kuolemat lisääntyivät tuntuvasti 1990-luvun puolivälistä vuoteen 2002. Yliannostuksen uhrien keski-ikä on alhaisin **Romaniassa** (22,4 vuotta), **Virossa** (24 vuotta), **Latviassa** (29 vuotta) ja **Liettuassa** (29,3 vuotta).

Yliannostuskuolemien määrä on nyt vakiintunut **Tšekin tasavallassa, Latviassa, Unkarissa ja Bulgariassa**.

Huumekuolemien määrä on raportin mukaan koko **EU:ssa** edelleen historiallisesti korkealla tasolla. Viitteitä on kuitenkin siitä, että määrä on ehkä jo saavuttanut huippunsa. Huumekuolemien määrä nousi 40%:iin vuosina 1990–2000 (**EU:n 15 vanhassa jäsenmaassa**), mutta nyt monet maat ovat ilmoittaneet 1990-luvun alun tasolle laskeneista luvuista. Myönteinen suuntaus voi johtua opiaattien käyttäjien määrän vakiintumisesta tai laskusta, huumeiden pistoskäytön vähenemisestä joissakin maissa ja hoidon tarjonnan lisääntymisestä.

Ilmoitettujen huumekuolemien kokonaismäärä **EU:n 15 vanhassa jäsenvaltiossa ja Norjassa** laski 8 394:stä 7 122:een eli 15%:iin vuosina 2001–2002. On kuitenkin merkkejä, joiden mukaan tällainen selkeä laskusuuntaus on mahdollisesti tasaantumassa ⁽⁴⁾.

Määritelmät ja huomautukset

* HAART: immuunikatovirustartuntaan (hiv-tartuntaan) kehitetty hoito, jossa käytetään usean antiretroviraalisen lääkkeen yhdistelmää. Lääkkeet estävät viruksen lisääntymistä kehossa ja siten hidastavat aidsin kehittymistä.

** EMCDDA:ssa huumeiden ongelmakäytöllä tarkoitetaan käytännössä ”huumeiden pistoskäyttöä tai opiaattien, kokaiinin ja/tai amfetamiinien pitkäaikaista/säännöllistä käyttöä”.

⁽¹⁾ Ks. vuoden 2005 Tilastotiedote – Kaavio INF-2 – <http://www.stats05.emcdda.eu.int>

⁽²⁾ Luvut perustuvat yhteistyöhön Euroopan aidsin epidemiologisen seurantakeskuksen (EuroHIV) ja WHO:n Euroopan aluetuomiston kanssa.

⁽³⁾ Ks. vuoden 2005 Tilastotiedote – Kaavio INF-1 – <http://www.stats05.emcdda.eu.int>

⁽⁴⁾ Ks. vuoden 2005 Tilastotiedote – Kaavio DRD-G8 – <http://www.stats05.emcdda.eu.int> (kaikki 15 maata eivät ole antaneet tietoa).